Tampereen kaupungin lausunto valtakunnallisen liikenneturvallisuusstrategian 2027-2031 luonnoksesta

Tampereen kaupunki pitää strategian vahvuuksina erityisesti turvallisen liikennejärjestelmän (Safe System) periaatteiden vahvaa omaksumista, nopeuksien merkityksen tunnistamista liikenneturvallisuuden keskeisenä tekijänä, haavoittuvien tienkäyttäjien aseman korostamista sekä nuorten kuljettajien riskien huomioimista. Lisäksi myönteistä on liikenneturvallisuuden tietoperustan kehittäminen ja liikenneturvallisuuden tarkastelu osana laajempaa terveys- ja hyvinvointikokonaisuutta.

Liikenneturvallisuusstrategia- luonnoksessa todetaan avoimesti, että liikenneturvallisuuden edistämiselle ei ole omaa korvamerkittyä rahoitusta. Tämän johdosta toteuttamatta jäävät vaikuttavimmat toimet, joilla voisi saavuttaa merkittävän vähennyksen liikennekuoleman ja vakavien loukkaantumisten määrässä. Pelkkä hyvä liikenneturvallisuusstrategia ei riitä, jos sen toimeenpanolle ei ole riittäviä henkilöstö- ja rahoitusresursseja.

Alueellisen liikenneturvallisuustyön merkitystä ja jatkuvuutta painotetaan strategian reunaehdoissa. Tampereen kaupunki tukee tätä linjausta. Valtio on osallistunut pienellä panoksella liikenneturvallisuustoimijatyön rahoituksen, ja tämä rahoitus tulisikin turvata myös tulevaisuudessa.

Strategiassa ei myöskään esitetä valtionavustusohjelmaa liikenneturvallisuuden investointien toteuttamiseksi kunnissa.

Luonnoksessa on strategiakaudelle 2027–2031 esitetty kolme painopistettä:

1. Liikenneturvallisuuden kansallista ohjausta ja tietopohjaa vahvistetaan

2. Liikenneympäristöä kehitetään yhä turvallisemmaksi

3. Liikenteeseen lähdetään vain ajokykyisenä

Liikenneturvallisuuden kansallista ohjausta ja tietopohjaa vahvistetaan

Painopistealueen perusteluissa on todettu nykyisen onnettomuustilastoinnin puutteellisuus esimerkiksi loukkaantumisten osalta. Tavoitteeksi on asetettu tietopohjan kehittäminen laadukkaaksi ja kattavaksi, jotta sitä voisi tehokkaasti hyödyntää liikenneturvallisuutta koskevassa päätöksenteossa. Tällöin turvallisuutta voitaisiin parantaa poistamalla riskejä ennen kuin ne johtavat vakaviin onnettomuuksiin.

Painopistealueen keskeisenä toimenpiteenä on tieliikenneonnettomuuksien tilastoinnin ja tietopohjan kehittäminen. Tietopohjan kehittäminen onnettomuuksien osalta ja vakavien loukkaantumisonnettomuuksien seurannan vakiinnuttaminen on erittäin kannatettavaa. Kaupunkien katuverkolla tapahtuu vähän liikennekuolemia, mutta loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia merkittävämmin. Jalankulkijoille ja pyöräilijöille tapahtuneet onnettomuudet muodostavat suurimman osan katuverkon loukkaantumiseen johtaneista onnettomuuksista.

Tutkimustulosten perusteella pyöräilijöille ja etenkin sähköpotkulautailijoille tapahtuneista vakavista onnettomuuksista vain pieni osa tulee virallisiin onnettomuustilastoihin. Kun tietoa onnettomuuksista ja niiden syistä saadaan kattavammin, pystytään liikenneympäristöä suunnittelemaan nykyistä turvallisemmaksi. Tampereen kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että pyöräilijöiden ja sähköpotkulautailijoiden loukkaantumiseen johtaneiden onnettomuuksien määrää, olosuhteita ja

taustatekijöitä selvitetään valtakunnallisella tasolla järjestelmällisesti ja toistuvasti. Toimenpiteen kohdalla sairaalatilastojen hyödyntäminen onnettomuuksien tutkimisessa on olennaista

Liikenneympäristöä kehitetään yhä turvallisemmaksi

Painopisteen vahvuutena on liikenneympäristön, turvallisten nopeuksien ja infrastruktuuriratkaisujen keskeisen merkityksen tunnistaminen liikenneturvallisuuden parantamisessa. Puutteena voidaan pitää sitä, että useat vaikuttavimmat turvallisuustoimet ovat riippuvaisia erillisestä rahoituksesta, eikä strategiassa esitetä riittävästi konkreettisia uusia toimenpiteitä erityisesti kaupunkiseutujen liikenneturvallisuushaasteisiin vastaamiseksi.

Tampereen kaupunki pitää mielenkiintoisena avauksena toimenpidettä, jossa älykkäästä tieinfrastruktuurista ja ajoneuvoista kerätystä tiedosta tuotetaan reaaliaikaista ja ennakoivaa liikenteen olosuhde- ja riskitilannekuvaa. Toimenpiteen tavoite on kannatettava, mutta sen toteutuminen riippuu merkittävästi ajoneuvokannan digitalisoitumisesta ja eri toimijoiden välisestä tiedonvaihdosta. Suomen suhteellisen vanha ajoneuvokanta hidastaa ajoneuvoista tuotettavan turvallisuustiedon laajamittaista hyödyntämistä strategiakaudella. Kaupunkien näkökulmasta lähivuosien suurin potentiaali liittyy liikenneinfrastruktuurin, kunnossapidon, kamerapohjaisten havaintojärjestelmien ja muun älykkään kaupunki-infrastruktuurin tuottaman tiedon hyödyntämiseen ennakoivassa liikenneturvallisuustyössä.

Tampereen kaupunki pitää myönteisenä, että liikenneturvallisuusstrategian päivityksessä tarkastellaan ajonopeuksien merkitystä vakavien liikenneonnettomuuksien taustatekijänä. Tampereen kaupungin asuinalueilla aluenopeusrajoitukset on alennettu 30 km/h:ssa. Kaupunki toteaa, että VTT:n selvityksen Liikenneturvallisuuden keskeiset haasteet ja toimenpiteet mukaan taajama-alueiden yleinen nopeusrajoitus tulisi laskea 40 km/h:iin osana turvallisen järjestelmän (Safe System) mukaista liikenneturvallisuustyötä. Kaupungin näkemyksen mukaan strategian jatkovalmistelussa tulee arvioida valtakunnallisesti, miten taajamien nopeustason alentamisella voitaisiin vähentää erityisesti jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden vakavia loukkaantumisia ja kuolemia.

Tampereen kaupunki pitää automaattisen liikennevalvonnan kehittämistä ja hyödyntämistä tärkeänä liikenneturvallisuustoimenpiteenä. Kaupunki on kustannuksellaan toteuttanut automaattivalvonnan edellyttämää infrastruktuuria katuverkollaan liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Nykykäytännössä kunnilla on kuitenkin rajalliset mahdollisuudet arvioida investointien vaikuttavuutta, sillä tiedot automaattivalvontakameroiden käyttöasteesta, valvonnan määrästä sekä liikenneturvallisuusvaikutuksista eivät ole kuntien käytettävissä. Liikenneturvallisuustyön vaikuttavuuden näkökulmasta kuntien ja Poliisin välistä tiedonvaihtoa olisi tarpeen kehittää.

Rautatieliikenteen kehittämisen toimenpiteet painottuvat tasoristeysturvallisuuteen. Kaupungin keskustan läpi kulkeva tavaraliikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset rautatiellä aiheuttavat merkittävän suuronnettomuuden vaaran. Tampereen kaupunki katsoo, että liikenneturvallisuusstrategiassa tulisi nykyistä vahvemmin huomioida vaarallisten aineiden rautatiekuljetusten suuronnettomuusriskien hallinta kaupunkikeskuksissa. Valtion, rataverkon haltijan ja rautatieoperaattoreiden tulee kehittää yhdessä reaaliaikaista kuljetusten tilannekuvaa, digitaalista turvallisuusvalvontaa, riskien ennakoivaa tunnistamista sekä pelastusviranomaisten käyttöön tuotettavaa turvallisuustietoa ja varautumismalleja.

Liikenteeseen lähdetään vain ajokykyisenä

Tampereen kaupunki pitää perusteltuna, että strategiassa nostetaan ajoterveys, ikääntyvien kuljettajien turvallisuus sekä nuorten kuljettajien riskikäyttäytyminen liikenneturvallisuustyön keskeisiksi teemoiksi. Toimenpiteet painottuvat kuitenkin pääosin selvitys-, kehittämis- ja yhteistyötoimiin, minkä johdosta niiden vaikuttavuus kuolemaan ja vakavaan loukkaantumiseen johtaneiden onnettomuuksien vähentämisessä näkyy vasta pidemmällä aikavälillä.

Liikennekasvatus on vahvasti monen eri toimijan tekemää työtä, mutta tämä tulisi toimenpiteenä olla myös valtiolla, jotta liikennekasvatus saadaan pakolliseksi osaksi toisen asteen opetussuunnitelmaa. Tässä on runsaasti käyttämätöntä potentiaalia nuorten kuljettajien liikenneturvallisuudelle.

Kaupunki katsoo lisäksi, että strategiassa tulisi nykyistä selkeämmin huomioida mikroliikkuminen ja erityisesti päihteiden vaikutuksen alaisena tapahtuva sähköpotkulautailu, joka on tunnistettu merkittäväksi kaupunkialueiden liikenneturvallisuushaasteeksi. [PS1.1]Lainsäädäntöön sisällytetyt päihteiden käyttörajat edellyttävät ajajien kunnon arviointia huomattavasti nykyistä useammin, jotta vaikutuksia saataisiin aikaan.

Strategian vaikuttavuus liikennekuolemiin ja vakaviin loukkaantumisiin

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että strategian toimenpiteiden vaikutuksia liikennekuolemiin ja vakaviin loukkaantumisiin on arvioitu. Vaikutusarviointi tukee tietoon perustuvaa liikenneturvallisuustyötä ja auttaa kohdentamaan toimenpiteitä niiden arvioidun vaikuttavuuden perusteella. Vaikuttavuuden osalta todetaan, että julkisen talouden haastava tilanne rajaa vaikuttavimpia liikenneturvallisuuteen vaikuttavia infrastruktuuriratkaisuja pois.

Kaupunki pitää tärkeänä, että strategian toimeenpanossa huomioidaan myös kuntien taloudelliset edellytykset toteuttaa liikenneturvallisuustavoitteita. Erityisesti taajamien nopeusrajoitusten alentaminen edellyttää usein fyysisiä nopeudenhallintatoimenpiteitä, kuten katuympäristön muutoksia, liikenteen rauhoittamisratkaisuja ja turvallisuusparannuksia, jotta tavoiteltu nopeustaso toteutuu käytännössä. Vastaavasti automaattisen liikennevalvonnan laajentaminen edellyttää kunnilta merkittäviä investointeja valvontainfrastruktuuriin. Kuntien haastava taloustilanne huomioon ottaen strategiassa tulisi arvioida, miten valtio voi tukea kuntien toteuttamia liikenneturvallisuusinvestointeja esimerkiksi erillisten rahoitus- ja avustusohjelmien avulla. Lisäksi kaupunki pitää tärkeänä, että liikenneturvallisuuden vaikuttavuuden arvioinnissa huomioidaan nykyistä vahvemmin ennakoiva turvallisuustieto, kuten liikenteen konfliktitilanteet, läheltä piti -havainnot ja muu digitaalisiin havaintojärjestelmiin perustuva turvallisuustieto. Näiden merkitys korostuu erityisesti kaupunkiympäristössä, jossa vakavia onnettomuuksia voidaan ehkäistä tunnistamalla riskit jo ennen henkilövahinkojen syntymistä.